

Motion till riksdagen 2022/23:2002

av Sten Bergheden (M)

Utvärdering av samhällsnyttan av målen för ekologiska livsmedel inom offentlig upphandling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till en utvärdering av i vilken utsträckning de uppsatta målen för ekologiska livsmedel inom offentlig upphandling gör någon samhällsnytta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheterna att låta marknaden och konsumenterna avgöra efterfrågan och utbudet av ekologiska livsmedel till offentliga måltider utan politiska direktiv och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Över hela landet är svensk livsmedelsproduktion viktig för sysselsättningen och företagandet. Den behöver understödjas för att kunna växa ytterligare, inte minst om vi vill stimulera en levande landsbygd, arbetstillfällen och växande företag.

Årligen omsätter offentlig upphandling av livsmedel i Sverige cirka tio miljarder kronor. Det är viktigt att såväl den konventionella som den ekologiska matproduktionen i Sverige har så lika ekonomiska villkor som möjligt jämfört med sina konkurrenter i utlandet för att klara konkurrensen och jobben i Sverige. I den nationella livsmedelsstrategin finns ett mål om att Sverige ska ha 60 procent ekologiska livsmedel år 2030. Idag ligger Sverige på en bit över 30 procent. Men att politiker ska styra vad som ska produceras och konsumeras är helt orimligt.

Redan idag består en betydande del av dessa ekologiska livsmedel i offentliga upphandlingar av importerade livsmedel. Importerade livsmedel innebär långa transporter som inte direkt gynnar svenska företag och som producerats under villkor som kan skilja sig väsentligt från svensk djurvälstånd. Det finns en risk att ju högre mål för

ekologiska produkter som sätts, desto mer utländska varor köps in inom den offentliga sektorn.

Därtill är det känt att ekologiska produkter i allmänhet både är mer kostsamma och mer resurskrävande, det vill säga kräver större arealer och skogsavverkning samt genererar mer utsläpp. Exempelvis förväntas offentlig upphandling av ekologiska livsmedel som uppgår till ovan nämnda mål bli minst tio procent dyrare i jämförelse med om ingen eller en marginell ekologisk andel hade ingått. På årsbasis handlar det då uppskattningsvis om en miljard kronor i merkostnader för svenska skattebetalare, samtidigt som vi inte vet om detta ger någon nytta för samhället i stort.

Det behöver beaktas att bland svenska privatkonsumenter uppgår andelen ekologiska varor till omkring tio procent av den totala livsmedelskonsumtionen. Politiken ska undvika att detaljstyra den offentliga livsmedelskonsumtionen, men i så fall bör även andra mål vara med i den styrningen. Exempelvis bör då tilläggas att livsmedel ska produceras i enlighet med de regler som gäller inom landets gränser och som kan tänkas medföra olika typer av mervärden för samhället, såsom arbetstillfällen och växande företag liksom minskat matsvinn.

I de nordiska grannländerna är andelen ekologiskt inom offentliga måltider lägre än i Sverige. Norge har en strategi som antagits av Stortinget som understryker att det är marknaden som ska styra efterfrågan på ekologiskt. Det norska exemplet om att det är marknaden som ska styra bör vara något för Sverige att sträva efter. Att sätta politiska mål för andelen ekologiska livsmedel inom offentlig upphandling utan att undersöka vilka effekter det får på exempelvis sysselsättning, utsläpp och kostnader är inte rimligt. Det bör därför göras en utvärdering av i vilken grad målen för andelen ekologiska livsmedel har någon samhällsnytta och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Sten Bergheden (M)